

Morje, vir zdravja.

Naše naravno zdravje je v veliki meri odvisno od podnebja. Zato radi govorimo o zdravem in nezdravem podnebju. V šoli prav zelo občutimo vremenske spremembe. Kadar je soparno in se pripravlja k dežju, smo kar nekako nemirni, naš duh se ne more osredotočiti na predmet, s katerim se bavimo. Sol-ske naloge izpadejo o takem vremenu navadno slabo. V naših primorskih krajih učitelj takrat, kadar piha vlažen in soparen jugovzhodni ali južni široko imenovani veter, ne daje pisati nalog in v posebno težkih slučajih tudi ne izprašujejo takih predmetov, ki zahtevajo izredno pazljivost. Ob deževnem mokrem vremenu pa se množe obolenja v šolah, pisarnah, pa tudi po deželi pri delovnih ljudeh. Če pa zapiha mrzel, suh veter — v naših primorskih krajih je posebno značilna burja — in se nebo lepo zjasni, tedaj tudi človek oživi in postane veder in za vse vtise sprejemljiv. Tudi suho, vroče puščavsko podnebje, ki v naših skalovitih obmorskih krajih večkrat zavlada, je zdravju koristno in utrdi človeka, da lahko prenaša vročino tudi 50° C. Močno južno sonce ožge kožo, jo pobarva lepo temno-rjavo in napravi odporno zoper bolezn.

Poleg tega ima še posebno zdravilno moč morska voda. Te zdravilne moči so se posluževali od nekdaj oni narodi, ki so bivali ob morjih. Ob Jadranskem morju nahajamo še danes po več kakor poldrugem tisočletju povsod dokaze za to. Povsod se še dobe tik ob bregu umetne kopeli, bazeni, kamor so napeljavali morsko in sladko vodo, da so se najprej kopali v prijetni morski vodi, nato se pa še umili in osvežili v hladni sladki vodi. Stari Rimljani, ki so pred mnogimi stoletji vladali tudi nad našim Jadranom, so bili v negi naravnega zdravja pravi umetniki, da jih mi še danes ne dosegamo. Vendar tudi mi vedno bolj spoznavamo, kakšen važen vir naravnega zdravja nam je Božja Previdnost naklonila, ko nas je napravila za dediče Rimljanov ob Vzhodnem Jadranu. Koliko tisočev in tisočev bleđih, slabokrvnih šolarčkov in dijakov je n. pr. letos uživalo dobroto bivanja ob morju. Tam v lepi Kraljevici, ali na Krku, Rabu itd. so se solnčili v vročem južnem solncu, se kopali v topli zdravilni morski vodi, se krepili v zdravem, oživljaljočem morskem zraku in utrjevali svoje slabotno telo, da morejo sedaj kljubovati vsem nevarnostim meglenih in mokrotnih zimskih juter in dni. Za spremembo morske vode v našem morju skrbi morskí tok, ki vedno svežo morsko vodo dovaža k nam iz Sredozemskega morja.

Marija, čudodelna gospa zdravja v Splitu.

kamor pride tudi naravnost iz Atlantskega oceana. Iz tal ob naših morskih bregovih pa kipi sladka voda naših ponikalnic, ki tam zadaj kje v naših kraških gorah poniknejo in deloma po votlinah šele pod morsko gladino zopet na dan pridejo. Nikjer torej voda ne zastaja, povsod teče in se obnavlja. Ne samo Jugoslovani sami cenimo te prednosti morja, ampak tudi tujci. Letošnje poletje je bilo ob morju vse živo domačinov in tujcev, zlasti iz naših sosednjih držav. Poročajo, da je letošnje leto bilo glede tujskega prometa najživahnejše, boljše kakor l. 1930, ko je bilo dotlej največ tujcev (160.000 od teh 55% inozemcev).

Več vredno kakor naravno je pa nravno zdravje naroda. Tudi tu je morje velikega pomena. Slovenci imamo lep pregovor: Kdor moliti ne zna, naj se na morje poda! Marijino svetišče na Trsatu, pa toliko in toliko cerkva in cerkvic vzdolž naše Jadranske obale je prav toliko svetilnikov, h katerim mornar v stiski, obupnem boju za življenje, obrača svoje oči in po rešitvi hodi zahvaljevat se. Po stenah teh cerkva vidimo spominske slike ladij v viharju, majhne modele jadrnic, ali pa preproste pismene zahvale za rešitev. Po teh cerkvah molijo vdove in sirote za pokoj duš svojih dragih, ki so postali žrtev morskih nesreč. Ne-le mornar sam se zaveda svoje slabosti in potrebe Božje pomoči na neizmernem, silnem morju, ampak tudi ves narod, ki prebiva ob morju se zaveda tega.

Narodi ob morju zadobe posebno značilno potezo. V boju s stalno nevarnostjo postanejo pogumni in oprezní. Navadijo se paziti na vsak najmanjši pojav bližajoče se nevihte. In naše Jadransko morje je še posebno na glasu, da nevarnosti prav iznenada nastopajo. Mirna je še morska gladina. Ribič v Kvarneru je ves zatopljen v svoje delo. Tu pa razprostre Vila-Velebita nad vrhovi svoj tenki sivkasti pajčolan, znanilca burje. V hipu se zavrtinči zrak nad morjem, silovit sunek, ogromen kratek val vrže ribiško ladjo in jo potopi, še preden se ribič zave. Dva mlada častnika, Čeha, sta se sprehajala l. 1915 pozimi ob morju v Pulju. Mogočni valovi so se zaganjali proti nizkemu bregu. Naenkrat plane tak val in zagrabi enega sprehajalca in ga odnese ter pokoplje v razburkanem morju.

Zato je naš Primorec postal oprezen. Stalno pazi kot mornar na vsak znak. Postal je prvovrsten mornar, kot tak poznan daleč po svetu. Samo friziški mornar, ki prebiva ob Severnem ali Nemškem morju, kjer so nevarnosti še večje (megla), ga prekaša. Ladja, na kateri služijo samo naši dalmatinski mornarji, ali pa Frizi, bo plačevala nižjo zavarovalnino, kakor ladje, na katerih služijo slabši, manj vestni in manj izkušeni mornarji.

Lepa vitka postava, zagorela polt, bistre oči odlikujejo naše mornarje. Trdno zaupanje v Boga, globoka vernost, izražajoča se v lepih narodnih običajih, so dokazi npravnega zdravja našega naroda ob morju. V Makarski se vrši na Veliki petek zvečer križeva procesija samih moških, imenuje se »Muka«. Spredaj nese zakrinkan bosonog mož težek križ. To stori, da izvrši posebno pokoro. Najodličnejše osebe prevzamejo to pokoro nase. Življenje ob morju ni lahko, težak je boj, zato je tam tudi prav mnogo smisla za veliko skrivnost Odręšenja.

